

RESUMÉ

Sgrafitová výzdoba domu U Minuty na Staroměstském náměstí

Literatury týkající se domu U Minuty či samotných sgrafit na něm zobrazených není příliš mnoho. Nejvíce zpráv k tomuto tématu nalezneme v knize Jana Heraina (1902) a poté v později vydaných článcích Karla Gutha (1919), Vl. Novotného (1931), Vlasty Dvořákové a Heleny Machálkové (1954) a Jarmily Jindrové (1958). Žádná monografie či rozsáhlejší pojednání o celém domu však nikdy nevyšlo.

Technika sgrafita se provádí tak, že se nanese na fasádu omítka a na ni ještě jedna vrstva. Tato druhá vrstva se ještě za mokra proškrabává na vrstvu první, která může být už při prvním nánosu zabarvena nebo nechána ve stejném odstínu jako vrstva první či dokonce později dobarvována. Na sgrafitech domu U Minuty se setkáváme s první vrstvou zabarvenou dočerna a na ní nanesenou druhou vrstvou, která je bílá.

Tento druh výzdoby renesančních domů k nám přišel z Itálie. Právzory musíme hledat na malbách na fasádě od Polidora Caldary da Caravaggia (např. na Palazzo Ricci). Právě jeho malby byly kopírovány a přešly do Zaalpí a později i do Čech. Nejstarší takto zdobené domy u nás máme už z roku 1546 (sgrafitovaný štít Vladislavského křídla na Pražském hradě) a 1547 (Slavonice, dům čp. 90). Zde vznikají jakoby dvě centra, od kterých se pak tento typ výzdoby šíří dále. Již na počátku 60. let 16. století přechází sgrafita též na užitkové budovy a na počátku století 17. jím byly zřejmě pokryty převážně všechny omítané zámecké i městské zdi. Vývoj sgrafitové výzdoby je vidět právě na domu U Minuty. Ten je už z pokročilejší doby a proto nese sgrafita pouze figurální, která jsou zbavena veškerého ornamentu.

Sgrafita na domu U Minuty, který byl postaven již v dobách gotiky, byla objevena v roce 1919. Majitelům domu v období baroka se zřejmě nelíbila, a proto byla právě v této době zakryta omítkou. Kvůli tomuto postihl některé výjevy neblahý osud, když byla vyměněna ostění oken v nevědomosti, že se pod omítkou sgrafita nalézají. Navíc byla některá okna též dodatečně probourána... Po nalezení sgrafit tedy započal boj o jejich záchranu. Tehdy proslulý restaurátor Jindřich Čapek (1876–1927) se jistě snažil použít ty nejlepší možné metody. Technicky však restaurátorství ještě nebylo na tak dobré úrovni, a proto sgrafita též při snaze o záchranu trochu utrpěla.

Proto je také dnes velmi složité v nich číst, ikonograficky je rozebírat či je datovat. Na jejich datování vznikla řada názorů. Na domě U Minuty můžeme vidět dva druhy sgrafit a je tedy jisté, že výzdoba probíhala ve dvou fázích. Oddělujeme tak sgrafita na spodních

dvou patrech a sgrafita nad římsou na patře třetím s lunetovou římsou. Je jisté, že sgrafita patra třetího nevznikla dříve než po roce 1576, kdy pro ně byly v Norimberku vytištěny dřevoryty Josta Ammana. Sgrafita dolních dvou pater se zdají být vývojově mladší. Klíčovým rokem pak je jistě rok 1610, kdy je dům prodáván za výrazně vyšší cenu, než byl v roce 1601 koupen. Mezi léta 1576–1610 bychom tedy mohli zřejmě zařadit vznik obou fází výzdoby, ale nelze vyloučit ani tu možnost, že jsou sgrafita pozdějšího data.

Co se týče ikonografie, máme ve spodních dvou patrech vyobrazení starozákonních motivů, novozákonní scény, příběhy z antické mytologie, jedno vyprávění pocházející za sbírky Gesta Romanorum a alegorické postavy Ctností. Všechny scény by se daly chápat jako poukazy na ctnosti nebo i neřesti, které znázorněné postavy a příběhy zosobňují.

Třetí patro je pak nahoře na lunetové římse zdobeno medailony francouzských panovníků od Filipa V. po Jindřicha II., které mají předlohy v dřevorytech Josta Amanna z roku 1576, jak již bylo řečeno. Pod nimi je opět několik alegorických postav, zřejmě opět Ctností. Ty nejspíše odkazují na dobré skutky, kterými se vládcí proslavili.

Analogie ke sgrafitům domu U Minuty můžeme hledat např. na zámcích v Nelahozevsi, Litomyšli a Telči.

Dnešní stav sgrafit není uspokojivý, ale přesto je tento dům ozdobou Staroměstského náměstí.